

**MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
INSPECTORATUL NAȚIONAL DE PROBAȚIUNE**

**Ghidului consilierului de probațiune
în activitatea cu programe
probaționale**

CHIȘINĂU, 2017

CUPRINS:

INTRODUCERE.....	3
CAPITOLUL I. Noțiuni generale privind derularea programelor probaționale.....	4-7
1.1 Delimitări conceptuale privind derularea programelor probaționale.....	4
1.2 Specificul și condițiile de demarare a programelor probaționale.....	4
1.3 Cadrul legal național de desfășurare a programelor probaționale.....	6
CAPITOLUL II. Metode și tehnici în aplicarea programelor probaționale.....	8-14
2.1 Documentarea.....	8
2.2 Observația.....	8
2.3 Convorbirea telefonică.....	9
2.4 Interviu.....	9
2.5 Consilierea.....	11
2.6 Interviu Motivațional.....	12
CAPITOLUL III. Programe probaționale necesare în procesul de resocializare a subiecților probațiunii.....	15-22
3.1 Program de asistență psihosocială individualizat.....	15
3.2 Programe cognitiv-comportamentale.....	16
3.2 Programe pentru reducerea agresivității.....	18
3.3 Programe de intervenție psihoeducativă pentru consumatori de substanțe.....	20
3.4 Program de intervenție pentru pregătire către liberare a condamnaților.....	21
CAPITOLUL IV. Formarea și valorificarea parteneriatelor locale în organizarea programelor probaționale.....	23
BIBLIOGRAFIE.....	24
ANEXE.....	25

INTRODUCERE

Acest ghid a fost elaborat în scopul realizării Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016-2020, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 1015 din 01.09.2016 și este adresat consilierilor de probațiune din cadrul Inspectoratului Național de Probațiune.

Ghidul cuprinde patru secțiuni. Prima parte prezintă informații teoretice despre programele probaționale, specificul și condițiile de demarare a programelor dar și prevederile normative naționale ce reglementează aplicarea programelor probaționale.

În a doua secțiune a ghidului sunt prezentate metode și tehnici în aplicarea programelor probaționale, cum ar fi documentarea, observația, convorvorbirea telefonică, interviul, consilierea, Interviul Motivațional.

În a treia secțiune sunt prezentate Programele probaționale necesare procesului de resocializare a subiecților probațiunii și sunt descrise fiecare după scop și grup țintă.

Deasemenea s-a descris procesul de formare și valorificare a parteneriatelor locale în organizarea programelor probaționale.

Activitățile sugerate folosesc experiența și cunoștințele specialiștilor în aplicarea programelor probaționale și se bazează pe capacitatea profesioniștilor de a gestiona probleme sensibile care pot apărea în abordarea temelor propuse.

CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND DERULAREA PROGRAMELOR PROBAȚIONALE

1.1 Delimitări conceptuale privind derularea programelor probaționale.

Programul probațional este un instrument de lucru al consilierului de probațiune, care are drept scop reintegrarea socială și facilitarea procesului de schimbare a comportamentului delincent.

Programul probațional se derulează de către consilierul de probațiune, sau după caz poate fi redirecționat la instituțiile specializate.

Programele probaționale sunt parte integrantă a activității de probațiuni aplicate subiecților probațiuni și se derulează de către biroul de probațiune, după aplicarea de către instanța de judecată a obligațiilor „să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent” sau „să participe la programe probaționale”.

În cazul în care, subiectul probațiuni nu are stabilite în hotărârea judecătorească obligațiile „să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent” sau „să participe la programe probaționale”, însă dacă la recomandarea consilierului de probațiune, subiectul manifestă acordul de a participa la programe de corecție comportamentală, consilierul de probațiune include în Planul de probațiune măsura „de a frecventa cursul de program probațional” și derulează programul.

Tipul programului probațional și necesitatea acestuia se stabilește de către consilierul de probațiune, după evaluarea psihosocială și a riscului de recidivă.

În cazul în care, se constată necesitatea includerii subiectului probațiuni în programul probațional, dar subiectul probațiuni refuză categoric, atunci consilierul de probațiune, expediază în instanța de judecată un demers cu solicitarea emiterii unei încheieri privind includerea obligației „să participe la programe probaționale”.

Pînă la desfășurarea orelor de program, consilierul de probațiune desfășoară o consiliere individuală cu subiectul probațiuni, în vederea analizei percepției față de obligația aplicată, evaluării psihosociale, aprecierii nivelului de cultură generală, predispoziției persoanei de a participa la program sau de a comite alte infracțiuni.

Programele probaționale sunt derulate de către consilierul de probațiune care au fost instruiți în aplicarea lor.

1.2 Specificul și condițiile de demarare a programelor probaționale

Consilierul de probațiune stabilește data începerii programului special de tratament psihologic sau de consiliere sau alt tip de program, fie individual sau în grup, pe perioada de probațiune, în vederea schimbării atitudinilor, convingerilor și comportamentului persoanelor asistate sau circumstanțelor sociale ale acestora.

După finalizarea programului probațional, consilierul de probațiune întocmește o evaluare a subiectului probațiuni pentru stabilirea sporirii sau diminuării comportamentului violent și impactului programului asupra persoanei.

În cazul în care, în perioada de probațiune este necesară schimbarea programului probațional sau repetarea celui precedent, consilierul de probațiune implică subiectul probațiunii în programul probațional împreună cu alți participanți.

Dacă, subiectul probațiunii se eschivează de la frecventarea programului probațional sau de consiliere, după prima absență nemotivată consilierul de probațiune întocmește un raport de constatare, iar la prezentarea subiectului solicită o explicație și îi aplică o avertizare scrisă.

Avertizarea face referire în conținut la motivele de fapt care au determinat aplicarea acestuia/acesteia, respectiv la măsura sau obligația încălcată și la consecințele la care se expune persoana dacă va continua să înregistreze abateri în respectarea măsurilor și obligațiilor.

Dacă se constată că după cumulare a două avertizări subiectul probațiunii se eschivează în continuare de la participarea la program, consilierul de probațiune informează șeful biroului de probațiune pentru înaintarea unui demers în instanță.

Împotriva avertizărilor consilierului de probațiune, persoana aflată în evidența biroului de probațiune poate face plângere la șeful ierarhic superior al consilierului în termen de 5 zile de la primirea avertizării, invocând dovezi în contestarea acestui document. În caz de admitere a plângerii, șeful ierarhic superior poate dispune anularea avertismentului/avertizării acordat/e de către consilierul de probațiune.

În cazul eschivării sistematice, de două ori de la orele de program (program stabilit ca obligație), consilierul de probațiune înaintază în instanța de judecată/procurorului un demers cu materialele corespunzătoare, solicitând anularea liberării de pedeapsă cu trimiterea executării pedepsei cu închisoarea sau anulării măsurilor educative.

În situația în care subiectul, nu participă la programul probațional și nu îndeplinește obligațiile impuse din motiv că nu dispune de surse financiare pentru achitarea cheltuielilor de deplasare, din sat până în centrul raional, se recomandă consilierilor de probațiune să solicite asistentului social demararea procedurii de acordare a ajutorului social.

În acest sens, consilierul de probațiune va explica minorului și reprezentantului său legal că ajutorul social se stabilește în baza cererii de acordare a ajutorului social depusă la asistentul social din localitatea de domiciliu de către reprezentantul legal al acesteia.

În situația în care familia subiectului probațiunii nu este eligibilă pentru acordarea ajutorului social, consilierul de probațiune poate cere concursul asistentului social în pregătirea dosarului pentru acordarea ajutorului material.

Pentru a beneficia de ajutor material reprezentantul legal este în drept de a se adresa cu o cerere către asistentul social din localitatea de domiciliu, fiind specificat motivul solicitării. La cerere se vor anexa acte justificative, cum ar fi: sentința de condamnare, confirmarea eliberată de consilierul de probațiune cu referire la necesitatea implicării minorului în program probațional, fiind indicată periodicitatea deplasărilor pe care urmează să le facă copilul în centrul raional.

În cererea prin care se solicită ajutorul social sau material este important de specificat necesitatea de a frecventa programul probațional și de a se prezenta lunar la consilierul de probațiune și consecințele neprezentării. Pe lângă asistență în scrierea cererii, consilierul de probațiune informează copilul și reprezentantul legal despre importanța înregistrării cererii și dreptul de a cere numărul de înregistrare și solicită răspunsul în scris la cererea solicitată.

Angajamentul, ca structură, include consimțământul copilului de a participa la elaborarea și realizarea Planului de probațiune, precum și consimțământul ca informația personală să fie împărtășită cu alți specialiști implicați în asistența copilului. Acest angajament conține și

consecințele ce apar în cazul nerespectării responsabilităților asumate de către subiectul probațiunii.

În angajament se menționează data semnării și semnăturile ambelor părți (consilier de probațiune și copil). Modelul angajamentului se folosește pentru a motiva copilul și familia să respecte condițiile acordului.

Consilierul de probațiune poate introduce în angajament detalii (în funcție de caz) legate de responsabilitățile, care trebuie să fie reflectate în Planul de probațiune. Exemple de obligațiuni ale copilului pot fi: să nu consume băuturi alcoolice, să respecte întâlnirile stabilite cu consilierul de probațiune sau alți profesioniști, să informeze consilierul de probațiune în legătura cu schimbările survenite în situația sa școlară, familială, socială sau profesională, să întreprindă acțiuni pentru a se angaja în câmpul muncii conform calificării și abilităților sale (dacă nu este implicat în programul școlar obligatoriu) etc.

În scopul ținerii evidenței subiecților probațiunii implicați în programe probaționale în cadrul birourilor de probațiune se vor întreprinde următoarele măsuri:

Se va întocmi o mapă pentru fiecare program ce va conține:

- Ordinul de participare la instruire a consilierului de probațiune;
- Programul: textul materialului teoretic;
- Lista nominală a participanților;
- Orarul desfășurării programului;
- Acordul de participare la program;
- Fișa de prezență la program.

După finalizarea derulării Programului, consilierii de probațiune vor întocmi un raport, ce va cuprinde informația:

- impactul programului asupra participanților: abilități învățate, comportamente noi, progrese, etc.;
- probleme și impedimente întâmpinate;
- realizarea obiectivelor programului;
- evaluările consilierului de probațiune vis-a-vis de program: cele mai utile aspecte din program, continuitatea, dificultăți, altele;
- recomandări;
- copia certificatului de participare.

Subiecții probațiunii se vor înregistra în Registru de evidență a subiecților probațiunii implicați în program probațional;

1.3 Cadrul legal național de desfășurare a programelor probaționale

Programelor probaționale se derulează ținându-se cont de următoarele acte normative:

I. Legea cu privire la probațiune nr. 8 din 14.02.2008;

Articolul 2⁹. Programe probaționale

(1) Programe probaționale pot fi programe de corecție a comportamentului social și programe de reintegrare socială. Programele probaționale se desfășoară individual și/sau în grup.

(2) Programele de corecție a comportamentului social constau în modificarea comportamentului, viziunilor și capacităților care au condus la săvârșirea infracțiunii.

(3) Programele de reintegrare socială constau în redo-bîndirea capacităților de a soluționa problemele vieții sociale cotidiene.

(4) Tipul programului probațional se stabilește de către consilierul de probațiune, reieșind din evaluările efectuate.

II. Codul Penal al Republicii Moldova

Articolul 90. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei,

al. (6) Aplicînd condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat:

lit. f) să participe la programe probaționale;

Articolul 104 Aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter educativ

al. (1) Persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art. 54 sau de pedeapsă penală în conformitate cu art. 93 li se aplică următoarele măsuri de constrîngere cu caracter educativ:

lit. f) obligarea minorului de a participa la un program probațional (modificat 02.06.2016);

III. Regulamentul de planificare a activității de probațiune.

CAPITOLUL II. Metode și tehnici în aplicarea programelor probaționale

Pe tot parcursul derulării programelor probaționale, consilierul de probațiune utilizează o serie de metode, tehnici și instrumente specifice tipului de necesități sau etapei în care se află subiectul probațiunii. Există tehnici care se utilizează doar în anumite etape ale asistenței (grupul de suport, consilierea – etapa de intervenție) sau tehnici care sunt regăsite pe tot parcursul derulării programului (întrevederea, interviul sau observația). În general, fiecărei tehnici îi corespunde un anumit instrument (interviul – ghid de interviu, observația – ghid de observație, întrevederea – raportul de întrevedere, etc).

Metodă – modalitate generală, strategică de abordare, studiere a realității.

În sensul utilizat în științe este un mod de cercetare, o manieră de cunoaștere sau de transformare a realității; este o manieră de a face un lucru urmând anumite principii și parcurgând niște etape într-o anumită ordine, imprimând acțiunii coerență și continuitate.

Tehnici – forme concrete pe care le îmbracă metodele (există posibilitatea ca una și aceeași metodă să se realizeze cu tehnici diferite), ansamblu de prescripții metodologice (reguli, procedee) pentru o acțiune eficientă în planul praxisului sau al reflecțiilor teoretice.

Instrument – mijloc cu ajutorul căruia se realizează “captarea” informației, a datelor, este cel care se interpune între cercetător și realitatea studiată. Un mijloc material utilizat de cercetător pentru cunoașterea fenomenelor sociale (de exemplu: foaia de observație, ghidul de interviu, aparatura tehnică).

Procedeul - modul de utilizare a instrumentelor.

Strategia - arta de a pune în relație un ansamblu de factori - resurse umane, materiale, instituționale și organizarea lor, în vederea atingerii scopului propus. Strategia presupune combinarea unor metode și tehnici proiecte de intervenție în sensul schimbării.

Consilierea este un proces în care consilierii de probațiune pregătiți, formează o relație bazată pe încredere cu subiectul probațiunii ce necesită ajutor.

2.1. Documentarea este atât o metodă distinctă de evaluare a subiectului probațiunii, cât și un proces care se desfășoară pe toată perioada de instrumentare a cazului. Spre deosebire de celelalte metode de evaluare și intervenție, documentarea se realizează numai de către consilierul de probațiune care stabilește un plan de documentare ce cuprinde resursele cheie din sistemul subiectului probațiunii care pot oferi informații relevante despre acesta. Documentarea teoretică constituie a doua sursă principală de date și informații după observația directă. Aceste documente pot fi de mai multe tipuri: documente juridice, anchete sociale, „cartea vieții”, reclamații la inspectoratul de poliție.

Consilierul de probațiune utilizează tehnica documentării folosind diverse surse de informare privitoare la subiectul probațiunii. Aceste informații constau în fișe medicale, rapoarte de examinare psihologică și psihiatrică, proces verbal întocmit de poliție, etc.

2.2. Observația este o tehnică de investigație utilizată și în domeniul probațiunii care are ca scop culegerea de informații cu valoare de fapte, necesare pentru a le completa/confirma pe cele rezultate în urma altor tehnici (documentarea, interviul sau întrevederea).

Observația este o metodă fundamentală de culegere a datelor empirice, utilizată în științele socio-umane și în practica asistențială. Spre deosebire de observația spontană, folosită în contextul vieții cotidiene, observația științifică este o acțiune planificată, ghidată de scopuri și ipoteze, desfășurată după reguli precise și îndelung verificate.

Observația directă, de teren, constituie tehnica principală de investigație într-u cât ne oferă informații cu valoare de fapte, care constituie materialul cel mai bogat, divers și nuanțat. Observația constituie sursa indispensabilă de date și proba decisivă a valorii și semnificației concluziilor la care se ajunge. Un bun observator trebuie să posedă:

- însușiri care vizează identificarea, descrierea și înregistrarea rapidă și specifică a celor mai "reprezentative" fapte;
- însușiri care vizează măsurarea și cuantificarea datelor sau traducerea cantitativă a informațiilor calitative.

Utilizarea observației, ca metodă fundamentală de investigare psiho-socială, presupune respectarea unor reguli generale referitoare la pregătirea observației, la realizarea acesteia și înregistrarea datelor empirice. În acest sens, în orice tip de observație, consilierul de probațiune trebuie să răspundă la un set de întrebări care sistematizează activitatea de observare:

- *Ce să observe?*
- *Cum să observe?*
- *Cum să înregistreze faptele observate?*
- *Cum să le interpreteze ?*
- *În ce scop realizează observația?*
- *Cum valorifică rezultatele în cadrul planului de intervenție?*

Cu ajutorul metodei observației putem culege date de natură diferită, precum:

- *manifestări de conduită* (comportamente individuale și colective surprinse în context natural, acțiunile și interacțiunile umane cotidiene) ;
- *aspecte legate de comunicarea interpersonală* (limbaj verbal și nonverbal; calitatea comunicării; mesajele transmise) ;
- *aspecte referitoare la mediul social* (condiții materiale și de locuit; rețeaua de relații) .

Utilizarea unui ghid de observație, ca și în cazul interviului, reprezintă o necesitate pentru abordarea coerentă, logică și organizată a observării. Ghidul de observație presupune de fapt întrebările care ar putea să orienteze consilierul de probațiune să obțină volumul maxim de informație despre subiectul probațiunii și despre necesitățile sale la moment.

Observația face referire cu precădere la comportamentul nonverbal și la concordanța dintre acesta și comportamentul verbal. Uneori mesajele nonverbale pot exprima cu mult mai mare claritate adevăratele trăiri pe care le încearcă o persoană la un moment dat, scopul observației e acela să sporește cantitatea și calitatea informațiilor.

2.3. Convorbirea telefonică reprezintă una dintre cele mai utilizate tehnici auxiliare de acumulare/confirmare a datelor obținute și de realizare a contactului dintre consilierul de probațiune și subiectul probațiunii prin comunicare exclusiv verbală. Convorbirea telefonică nu este localizată într-o anumită etapă în lucrul cu subiectul probațiunii, ci se poate realiza oricând este necesar.

2.4. Interviu este o tehnică ce se realizează, prin intermediul comunicării directe, culegerea datelor, diagnosticarea situației subiectului probațiunii și sprijinirea acestuia în vederea rezolvării problemei.

ghidul de interviu- exprimă într-o ordine logică direcția pe care, consilierul de probațiune prin întrebări și prin răspunsuri subiectul probațiunii, o urmează împreună, pentru a atinge scopul interviului;

Ca metodă de investigație interviul presupune ascultare activă, interpretare și chestionare. Consilierul de probațiune este o persoană specializată în interviu, iar abilitățile sale tehnice

sunt cel mai adesea însoțite de cunoștințe teoretice, valori adecvate și o considerabilă experiență practică.

Ascultarea activă este o sarcină fundamentală a interviului. Un bun interviu se bazează pe capacitatea consilierului de probațiune de a fi un bun ascultător. Un bun ascultător nu este pasiv, ci arată interes sincer fiind concentrat asupra a ceea ce subiectul probațiunii spune.

Interviurile inițiale sunt adesea dedicate unei treceri în revistă generale, pentru a vedea dacă subiectul probațiunii respectiv are nevoie de intervenția profesionistă a unui specialist anume. Pentru consilierul de probațiune interviuarea nu trebuie să devină niciodată o rutină. Doar prin ascultarea și observarea atentă a modului în care subiectul probațiunii caută sprijin se poate ajunge ca faptele obiective și sentimentele subiective să devină părți componente ale unui schimb interpersonal care percepe mesaje deschise sau închise, le decodează și răspunde la diferitele niveluri de comunicare inițiate.

Fiecare interviu tinde să aibă o *direcționare și o structură* (început, mijloc și sfârșit). Trebuie să se reflecteze asupra fiecărui interviu și să se revadă mereu conținutul acestuia.

Faza introductivă a interviului – sunt recomandate întrebări sau discuții cu caracter general, pentru o pregătire emoțională a subiectului probațiunii. Cele mai importante abilități sunt cele de punere a întrebărilor (deschise sau închise) și de ascultare activă.

În faza introductivă, întrebările urmăresc:

- explorarea problemei și a situației subiectului probațiunii;
- încurajarea subiectului probațiunii să împărtășească informații factuale și afective;
- ajutarea subiectului probațiunii să se simtă respectat și confortabil în relația de interviu.

Există și o exersare a altor tipuri de întrebări:

- directe: ce implică în mod direct responsabilitatea subiectului probațiunii pentru răspunsul dat;
- indirecte: responsabilitatea este difuză;
- întrebări de clarificare – concretizare.

Faza de mijloc a interviului – consilierul probațiunii va explica scopul și obiectivele întrevederii. Sunt necesare următoarele deprinderi:

- de explorare și însoțire (nonverbale și verbale);
- de orientare spre schimbare;
- de observare (limbajul verbal, limbajul nonverbal al subiectului probațiunii, contactul vizual, evitarea unor subiecte sensibile pentru subiectul probațiunii, observarea unor inconsistențe sau lipsuri, conjuncturi stresante sau conflictuale);
- de ascultare (activă, pasivă, etc.);
- de a pune întrebări (întrebări închise, deschise, de ghidare, întrebări care urmăresc continuarea răspunsului, întrebări cu răspuns aprobator);
- de a focaliza, ghida și concentra;
- de a îndruma subiectul probațiunii pentru realizarea obiectivelor propuse;
- de a parafraza;
- de a rezuma;
- de a se confrunta;
- de a tăcea;
- de dezvoltare a climatului.

Încheierea interviului – are loc atunci când subiectul probațiunii a depășit problema sau consilierul probațiunii nu mai poate lucra cu acesta. Consilierul de probațiune va trebui să aibă

deprinderi în a pregăti subiectul probațiunii pentru această etapă, să summarizeze, să știe să identifice subiectul probațiunii care își exprimă îngrijorările doar în această etapă.

2.5. Consilierea reprezintă cea mai importantă metodă de intervenție pe care consilierul de probațiune o utilizează în procesul demarării programului probațional.

Misiunea consilierului de probațiune este de a ajuta subiectului probațiunii să se reintegreze în societate, iar metoda principală prin care se atinge acest scop este consilierea.

Consilierea individuală sau de grup și alte terapii comportamentale sunt componente esențiale ale unui proces de asistență eficient pentru subiectul probațiunii. Șansele de reintegrare sau resocializare a subiectului probațiunii depinde de programe, proiecte, și intervenție de calitate.

Această relație este axată pe semnificații personale ale experienței, ale sentimentelor, comportamentelor, alternativelor și sarcinilor. Consilierea acordă o unică posibilitate pentru indivizi de a-și exprima ideile și emoțiile în condiții nonevaluative. În cadrul consilierii subiectul probațiunii învață să devină auto-consilier, este ajutat să devină apt în soluționarea problemelor și, respectiv, să devină mai puțin dependent de alții, este un proces reeducativ, formatul căruia este orientat spre transformarea comportamentelor, deprinderilor, atitudinilor greșit învățate, cu strategii mai eficiente.

Prin consiliere, consilierul de probațiune are posibilitatea să exploreze, să descopere și să clarifice care sunt resursele subiectului probațiunii și împreună cu acesta să stabilească care sunt soluțiile pentru rezolvarea problemei cu care se confruntă.

Cu toate acestea, indiferent de școala de gândire căreia îi aparțin, în general consilierul de probațiune trebuie să fie capabili **să asculte, să observe și să răspundă**. Pentru aceasta ei au nevoie de abilități specifice: abilități de a aștepta, de a specifica, de a confrunta, de a personaliza, de a rezolva probleme și a planifica acțiuni.

Scopurile consilierii sunt de a ajuta persoanele în procesul de dezvoltare, de a ajuta individul să devină o persoană cu funcționalitate deplină prin deschiderea către experiență și ambiguitate, încredere în sine, dezvoltarea unei surse interne de evaluare și învățarea faptului că creșterea și revizuirea sunt procese continue, nu rezultate odată pentru totdeauna.

Din perspectiva subiectului probațiunii pot fi abordate opt stadii ale consilierii:

Conștientizarea problemei: "Am o problemă!" sau "cred că sunt într-o dificultate! ;

Construirea unei relații cu consilierul de probațiune: "Cred că acest consilier de probațiune mă poate ajuta";

Motivația: "Cred că pot să-mi îmbunătățesc situația!"

Conceptualizarea problemei: "Problema mea nu e de nerezolvat, dar are o serie de componente care nu pot fi schimbate";

Explorarea strategiilor: "Înteleg că sunt câteva planuri de acțiune pe care pot să le încerc pentru a-mi ameliora situația";

Seleționarea strategiei: "Cred că această abordare m-ar ajuta și sunt gata să o încerc";

Implementarea: "Această abordare mă ajută foarte mult!"

Evaluarea: "Deși aceasta abordare mi-a luat o parte din timp și a solicitat efort, consider că a meritat."

Pentru fiecare decizie consilierul de probațiune trebuie să prezinte argumente și totodată să identifice efectele, consecințele negative posibile întrucât e vorba de protecția și destinul unei ființe umane.

2.6. Interviu Motivațional (IM)

Interviul Motivațional (IM) este o metodă de comunicare și de colaborare, ce pune accent pe motivația spre schimbare.

Scopul IM este de a consolida motivația persoanei și mișcarea spre un obiectiv specific prin evocare și de a explora argumentele persoanei în cauză pentru schimbare în atmosfera de acceptare și compasiune” (Miller și Rollnick, 2013, 51-52).

Obiectivul IM este de a motiva oamenii să-și schimbe obiceiul sau comportamentul pe care ei îl consideră nedorit. Pentru a schimba comportamentul nedorit este necesar de a avea sau de a crea conștientizarea problemei și de a dezvolta motivația pentru schimbare. Consilierul în colaborare cu persoana trebuie să caute argumentele persoanei pentru schimbare (declarația de schimbare). Gradul de conștientizare cu privire la declarația de schimbare poate contribui la consolidarea motivației, iar angajamentul poate contribui la inițierea și implementarea schimbării.

Accentul este pus pe gândurile persoanei, sentimente și resurse. Este foarte important să se respecte autonomia persoanei. Persoana și consilierul trebuie să cadă de acord asupra obiectivului sesiunii. De aceea, IM este numit ca o abordare centrată pe persoană.

Una dintre cele mai importante elemente ale Interviului Motivațional este atitudinea de bază; metodă directivă de comunicare, centrată pe client, orientată pe explorarea și descoperirea valorilor proprii ale subiectului, acesta fiind așa-numitul spirit a IM.

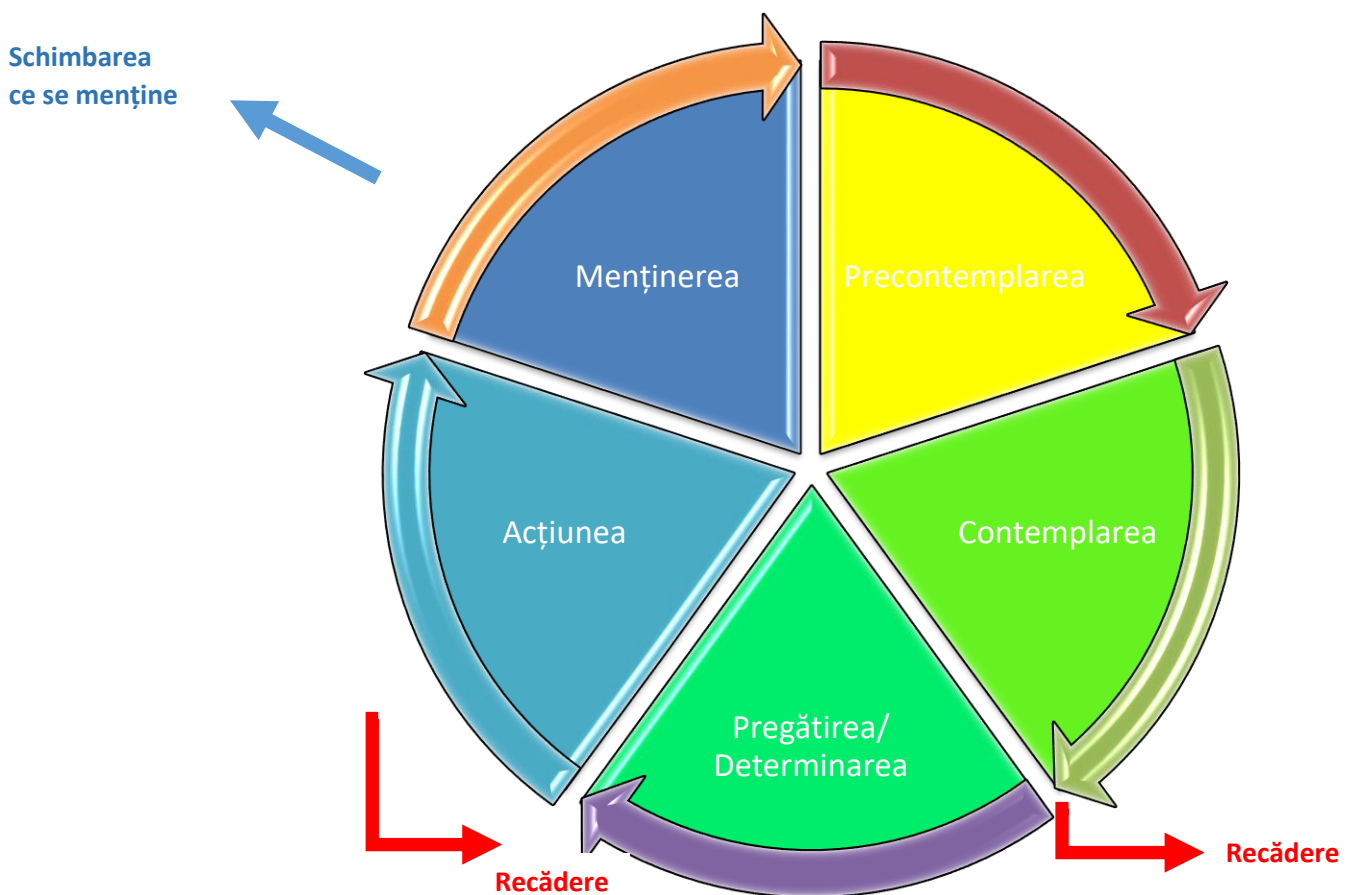
Valorile au originea în psihologia umanistă și atrag după sine convingerea că toți au oportunități de creștere și de schimbare. Recunoașterea autonomiei este puternică. Individul este un expert în propria sa viață; resursele și potențialul de schimbare se găsesc în cei care ar trebui să inițieze schimbări (Miller & Rollnick 2013).

Oamenii de știință James Prochaska și Carlos DiClemente în 1982 au petrecut un studiu amplu privind modul în care oamenii scapă de obiceiurile ce crează adicții și au dezvoltat "cercul schimbării", bazat pe modelul "Etapile schimbării".

Modelul descrie modul în care caracteristicile tipice ale procesului de schimbare pot fi împărțite în diferite etape sau faze, atunci când persoana trece de la a nu percepe obișnuința ca o problemă și, prin urmare, fiind dezinteresat de schimbare până a stabili schimbări stabile și persistente. Modelul a fost prezentat în diverse forme de-a lungul anilor: uneori, sub formă de spirală, în cazul în care trece prin diferite faze, cu recăderea ca o parte normală a schimbării. De cele mai dese ori procesul de schimbare este împărțit în cinci etape: Precontemplare, contemplare, Pregătire / determinare, de acțiune și de întreținere. Pregătirea / Determinarea nu au fost inițial o parte a modelului, dar a fost descoperit prin studii că mulți oameni au fost marcați puternic, atât de Precontemplare și de acțiune, de asemenea a fost important să se identifice modul în care indivizii s-au pregătit pentru acțiune (Prochaska, DiClemente, & Norcross, 1993).

Cu toate că cercul de schimbare descrie diferite etape cu caracteristici tipice, care sunt adesea recunoscute pentru persoanele implicate în procesul de schimbare, procesul în sine se poate manifesta diferit de la persoană la persoană. Descrierea etapelor prezentate mai jos se înțelege ca un instrument de reflecție, mai degrabă decât un plan absolut de modul în care va fi sau trebuie să se întâmple procesul schimbării.

Imaginea 6. Cercul schimbării

After Prochaska & Di Clemente 1983, reproduced in Barth, Børtveit and Prescott (2013:61).

Etapa precontemplării

În etapa de precontemplare persoana nu este întotdeauna conștientă de propria-i problemă sau comportament și are o intenție redusă de schimbare. Această etapă descrie perioada de până la etapa când persoana a început să se gândească în mod activ și conștient asupra problemei. Termenul inconștient / descurajat a fost, de asemenea, utilizat în această etapă pentru a descrie și a explica starea persoanei. Cunoștințe insuficiente în privința efectelor comportamentale adverse, lipsa de credință în propria sa capacitate de schimbare și lipsă de credință că este rezonabil să se gândească la schimbare, poate împiedica persoana să vrea să se schimbe.

Etapa de contemplare

În etapa de contemplare persoana devine mai conștientă de aspectele bune și mai puțin bune ale comportamentului său și evaluează dezavantajele schimbării raportându-le la avantajele. Această tranziție poate fi experimentată ca un progres pozitiv, în timp ce poate fi dureros, pentru că persoana se confruntă cu faptul că are o problemă. O astfel de recunoaștere a problemei poate fi, de asemenea, asociată cu sentimentul de rușine.

La etapa de contemplare persoana este mai motivată pentru schimbare, dar de multe ori are un grad ridicat de ambivalență și nu este sigură dacă ar trebui să înceapă schimbarea comportamentului. Ambivalența implică o dilemă și exprimă o situație de impas, care poate fi incomodă. Persoana trebuie să exploreze și să se ocupe de ambivalență pentru a putea progresa.

Etapa de pregătire / determinare

Tranziția de la etapa de pregătire, determinare se întâmplă atunci când persoana este pe cale să ia o decizie cu privire la schimbare și este gata pentru a merge mai departe. Poate avea loc în urma unui proces deliberat sau ca o decizie rapidă. Scena ar trebui să fie cât mai scurtă posibil, astfel încât dorința de schimbare să nu dispară. În cazul în care persoana se află la această etapă, sesiunile ar trebui să fie caracterizate printr-o rezistență mai mică la schimbare. Sesiunile pot fi concentrate pe credința în schimbare și planificare. În plus, pentru a menține motivația și speranța pentru schimbare este important la această etapă să fie făcute pregătiri pentru procesul ce urmează. Aceasta se poate face prin explorarea situațiilor contextuale în scopul familiarizării cu semnele de avertizare și situațiile de risc care ar putea duce la un nou comportament dependent, discutând ceea ce a funcționat pentru o experiență de schimbare anterioară și ce strategii persoana crede că ar putea funcționa pentru el / ea, precum și ce resurse sunt disponibile pentru a sprijini acest proces.

Etapa de acțiune

Etapa acțiunii este când procesul de schimbare a început, iar persoana își schimbă propriile sale obiceiuri. Procedura se mișcă de la un proces interior la unul exterior. Devine vizibil pentru cei din jur că schimbarea persoanei este efectuată. Este important să se acorde persoanei feedback pozitiv și de a sprijini lauda sa. Cu alte cuvinte trebuie să fiți un mentor activ și să sprijiniți persoana.

Etapa menținerii

La această etapă trebuie perpetuată menținerea schimbărilor, acestea trebuie transformate în permanente, iar acest lucru este dificil. Presiunea socială poate crește riscul de recidivă; de regulă, este mai ușor să fie începute lucruri noi, decât de a se renunța la ceva. Prin urmare, este foarte important pentru a crește gradul de conștientizare a situațiilor de risc și a semnelor de avertizare, precum să se lucreze în mod activ la recădere. Peste o perioadă de timp este ușor de ținut minte consecințele pozitive ale comportamentului de dependență și de a deplasa și, sau a minimiza consecințele negative.

Recăderea

Episoade de consum a substanțelor pot apărea în timpul tuturor etapelor cercului de schimbare. În cazul în care persoana, care a parcurs un drum lung în procesul de schimbare, experimentează un episod de abuz de substanțe, aceasta nu înseamnă neapărat că rezultatul va fi o recădere totală, în cazul în care persoana se afla înaintea începerii procesului de schimbare atunci când a avut loc recăderea.

CAPITOLUL III. Programe probaționale necesare procesului de resocializare subiecților probațiunii

3.1 Program de asistență psihosocială la etapa presentințială (individualizat)

Programul probațional „Asistență psihosocială la etapa presentințială” este implementat la nivel național prin Ordinul nr.238 din 15.11.2016.

Acordarea asistenței psihosociale la etapa presentințială mărește șansele de reintegrare sau de resocializare a subiectului probațiunii la această etapă.

Asistența psihosocială trebuie să se adreseze subiectului probațiunii abordând orice probleme asociate, de natură medicală, psihologică, socială, vocațională și juridică.

Asistarea psihosocială se realizează numai *la solicitarea* subiectului probațiunii, astfel unul din cele mai importante roluri ale consilierului de probațiune este acela de a-și motiva subiectul probațiunii să participe la activitățile de asistare psihosocială.

Scopul programului:

- minimalizarea riscului de recidivă,
- evaluarea și planificarea intervenției,
- oferirea ajutorului imediat, pentru specificarea concretă a problemelor și evaluare a acestora.

Grupul țintă:

Subiecții probațiunii minori și adulți la etapa presentințială: bănuț/învinut/inculpat.

Probațiunea presentințială

(1) În cadrul probațiunii presentințiale, în privința bănuțului, învinutului, inculpatului care a împlinit vârsta de răspundere penală se întocmește referat presentințial de evaluare psihosocială a personalității.

(2) Referatul presentințial de evaluare psihosocială a personalității se întocmește la demersul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței de judecată.

(3) În privința unui minor, referatul presentințial de evaluare psihosocială a personalității se întocmește în mod obligatoriu, conform legislației.

(4) În probațiunea presentințială se acordă asistență și consiliere subiectului probațiunii. (Legea cu privire la probațiune, art. 8) .

Algoritmul programului:

1. Solicitarea din partea organului de drept;
2. Registru;
3. Identificarea subiectului de probațiune;
4. Evaluarea (stabilirea necesităților);
5. Cererea scrisă;
6. Planul de asistență;
7. Referire;
- 8 Monitorizare;
9. Generalizarea datelor (minori/adulți);
10. Raportarea.

3.2 Programe cognitiv-comportamentale

În abordarea cognitivă se presupune că omul este conștient de existența sa, are capacitatea de a-și imagina ce se va întâmpla în viitor, precum și capacitatea de a reflecta asupra acțiunilor din trecut.

Următoarele procese sunt considerate ca funcții cognitive: percepția, memoria, formarea conceptelor, raționamentul, rezolvarea problemelor și atenția.

Stabilirea situațiilor, modelelor de gândire și sentimentelor este importantă pentru înțelegerea modului în care se produce și este controlat un comportament.

Modul în care interpretăm informațiile și ne raportăm la situații variază și are legătură cu imaginea de sine, stima de sine și starea actuală. Comportamentul este condus de *realitatea subiectivă individuală*. Această realitate subiectivă este marcată de experiențele noastre anterioare. Oamenii dezvoltă convingeri de bază și maxime - așa-numitele ipoteze de bază, care reprezintă, reguli primare sau modele, pe baza experiențelor. De obicei, ipotezele de bază nu sunt nici înțelese, nici nu sunt analizate de persoana ce și le-a dezvoltat. Prin urmare, acestea nu au fost niciodată subiect de discuție sau de corectare, și pot apărea drept adevăruri fundamentale despre natura umană și lume în general. În momentul în care ipotezele de bază ale unei persoane sunt atacate, o asemenea presiune este mai puternică decât oricare alta. Atunci când ipotezele de bază creează probleme pentru cineva, acestea pot fi descrise ca fiind negative.

În abordările cognitive obiectivul este de a crea o imagine asupra relației dintre gânduri, sentimente, reacții ale corpului și comportamente. Ceea ce persoana crede într-o anumită situație este semnificativ pentru ceea ce simte, ce reacții corporale sunt declanșate și modul în care acționează. Elemente diferite sunt părți ale unui sistem compus și se influențează reciproc. Legătura dintre elemente este adesea ilustrată prin intermediul "diamantului cognitiv":

Astfel, din categoria programelor cognitiv-comportamentale fac parte Programul „*Motivația spre schimbare*” și „*Programul pentru reducerea comportamentelor pre-delincvenționale și infracționale ale copiilor și adolescenților aflați la risc*”.

I. Programul „*Motivația spre schimbare*” este implementat la nivel național Ordinul INP nr. 260 din 20.12.2017, ajută la procesul de autocunoaștere și realizare a schimbărilor pozitive în scopul îmbunătățirii calității vieții și se adresează tinerilor ce promovează conștiința de sine și o schimbare pozitivă.

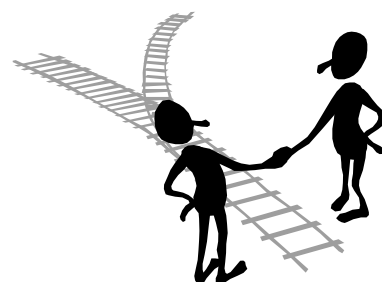
Obiectivele programului:

- reducerea recidivei criminalității și negativității;
- incluziunea socială;
- dezvoltarea morală.

Grupul țintă al programului: persoane cu vârsta de la 18 până la 35 de ani, cu excepția celor care au comis infracțiuni cu caracter sexual. Grup este format din 6-12 persoane.

Abilități obținute în urma parcurgerii programului:

- să obțină informație și cunoască despre motivație, emoții, comunicare, relații și modele de comportament;
- să analizeze motivația proprie și să învețe cum să se motiveze mai bine pentru a realiza cele planificate și a atinge obiectivele;
- să-și asume responsabilitatea pentru sine și viața sa;

- să-și autocunoască propria experiență de viață;
- să conștientizeze realitatea în care este și viața pe care o dorește;
- să conștientizeze valorile și emoțiile;
- să învețe să elaboreze planuri realizabile pentru atingerea obiectivelor și să stabilească acțiunile necesare în acest scop;
- să conștientizeze drepturile, limitele și propriile posibilități;
- să deprindă abilitățile de comunicare;
- să perceapă importanța emoțiilor și sentimentelor pentru sănătate și pentru relațiile interioare;
- să obțină informație despre faptul de ce este necesar să-ți controlezi furia și să nu recurgi la violență;
- să însușească tehnicile care îl vor ajuta să devină calm;
- să cunoască etapele de schimbare, pentru a depăși criza sau gândurile depresive.

Timp necesar: 12 sesiuni a câte 90 min.

Structura programului: Prezentul program conține: 4 module, 12 sesiuni, care permit de a învăța și extinde abilitățile de atingere a obiectivelor, cum să gândim și să avem grijă de sine și cei din jur, cum să reducem îngrijorările proprii și îngrijorările altor persoane, cum să se cunoască pe sine și nevoile sale.

II. „Programul pentru reducerea comportamentelor pre-delinvenționale și infracționale ale copiilor și adolescenților aflați la risc”, este implementat la nivel național prin Ordinul INP nr. 175 din 04.10.2017, menționăm că, comportamentul delincvent la copii este produsul multiplilor factori de risc, în condițiile în care măsurile de protecție întreprinse s-au dovedit a fi insuficiente.

Programul dat are o abordare centrată pe cele mai recente achiziții din psihologie și neurobiologie, complementare cu metodologiile din pedagogie. Acesta cuprinde o secțiune teoretică și una practică.

Trebuie să subliniem faptul că structura acestuia, cerințele privind organizarea și modul de realizare al orelor, accentul pus pe tehnicile interactive și pe exercițiile ce pornesc din experiențele meseriilor de artă (exerciții de improvizație, de mișcare sau de artă vizuală) sunt răspunsuri la cauzalitățile subtile relevate de cele mai recente studii și teorii în domeniul neurobiologiei și al științelor educației.

Programul se adresează persoanelor aflate în evidența organului de probațiune care necesită schimbarea comportamentului și adoptarea de către ei a unui mod de viață pro-social. Programul este destinat minorilor cu vârsta de la 14 până la 18 de ani.

Grupul țintă: un grup de 4-10 persoane aflate în supravegherea organului de probațiune.

Nu vor fi incluse în cadrul programului persoane ale căror probleme au la bază o serie de patologii psihiatrice, dependență severă de substanțe (droguri, alcool, etc.) și persoanele care au comis infracțiunile privind viața sexuală.

Obiectivele programului:

- Participanții să învețe despre legătura dintre gând, emoție, convingere, comportament;
- Participanții să poată observa propria lor gândire și emoțiile care duc la comportamentele antisociale și/sau infracționale.
- Participanții să înțeleagă cum se poate schimba comportamentul; participanții să se angajeze în procesul de schimbare.

Pentru atingerea obiectivelor programul are 4 module:

Modulele programului:

Modulul I: se stabilește reperele lucrului nostru: lumea antisocială sau infracțională în care probabil că trăiesc participanții și lumea prosocială în care trăim noi. Chiar dacă participanții vor da exemple de infractori neprinși ce sunt persoane cu succes social, facilitatorii vor respinge astfel de exemple deoarece întrebarea este doar dacă vrem să trăim prosocial sau antisocial și nu de ce nu sunt pedepsiți unii infractori.

Modulul II: conține informația despre elementele din mintea unei persoane ce duc la comportamente și cum se poate face schimbarea comportamentelor. În acest modul participanții vor învăța de asemenea să-și observe propria minte. La final participanții care au fost prezenți și și-au făcut temele vor putea să se gândească cu seriozitate la începerea unui proces de schimbare a comportamentului.

Modulul III: oferă participanților contextul în care să-și exprime așteptările, temerile cu privire la schimbare, riscurile pe care cred că le vor întâmpina dacă vor încerca să se schimbe, care sunt punctele lor tari și ce cred despre punctele lor slabe. Acum pot fi adăugate pentru participanți, dacă este nevoie, una sau două sesiuni pentru întărirea încrederii în sine, proces ce a început și este implicit în derularea temelor până aici. La finalul acestor sesiuni participanții ar trebui să ia decizia de a se angaja în procesul de schimbare.

Modulul IV: constă în realizarea planului de prevenire a recidivei. Fiecare participant își stabilește ce anume comportamente dorește să schimbe și împreună cu facilitatorii alcătuiește acest plan. După încheierea programului minorii vor reveni la facilitatori de fiecare dată când întâmpină un obstacol sau au nevoie de sprijin, dar și după acele momente pe care le-au considerat a fi succese pentru a primi confirmarea faptului că ei reușesc să mențină un comportament prosocial.

Programul de intervenție conține 20 de ședințe a câte 60 minute.

3.2 Programe pentru reducerea agresivității

Specificul acestor intervenții derivă din faptul că ele sunt structurate în funcție de obiectivele schimbării: obținerea autocontrolului furiei sau dezvoltarea de abilități nonviolente de manifestare a furiei.

Astfel, infracțiunile cu violență sunt comise atât de persoane cu un scăzut nivel al autocontrolului furiei, și din acest punct de vedere intervențiile vizează, în principal, obținerea autocontrolului furiei și reducerea incidenței comportamentului violent (Program de management al furiei; Program pentru reducerea violenței), dar și de persoane care decid în mod conștient să folosească violența pentru a-și atinge scopurile.

Intervențiile îmbină componentele cognitive – de restructurare cognitivă a pattern-ului de gândire agresivă – cu componente comportamentale, – de dezvoltare a abilităților de exprimare asertivă a furiei și a abilităților de rezolvare a situațiilor conflictuale.

Aceste componente vizează atât aspectul de management al agresivității, cât și cel de reducere a comportamentului agresiv și al infracțiunilor cu violență, prin dezvoltarea de abilități cognitive și comportamentale nonagresive: abilități de interpretare și evaluare a situațiilor critice, învățarea de tehnici de identificare și autocontrol al factorilor criminogeni, exprimarea pozitivă a furiei și manifestare comportamentală asertivă a acesteia, dezvoltarea gândirii consecvențiale și alternative.

Din categoria programelor pentru reducerea agresivității fac parte: *Programul de diminuare a agresivității* și *Programul de consiliere a agresorilor familiari*.

I. Programul de diminuare a agresivității este implementat la nivel național Ordinul INP nr.115 din 04.07.2017 și are drept scop diminuarea agresivității minori și tineri.

Grupul țintă: minorii și tinerii cu vârsta de până la 21 de ani, aflați în evidența organului de probațiune care au probleme legate de violență/agresivitate.

Nu este necesar ca persoanele incluse să fie sancționate pentru comiterea unor infracțiuni legate de violență.

Nu vor fi incluse persoane ale căror probleme au la bază o serie de patologii psihiatrice, dependență severă de substanțe,

Program de grup, urmând a fi incluși 7-12 persoane aflate în supravegherea organului de probațiune.

Structura programului: programul constă din 10 ședințe a câte 60 min.

II. Programul de consiliere a agresorilor familiari

Prezentul program este adresat consilierilor de probațiune și are ca scop reabilitarea agresorilor familiari. Ideea centrală: crearea contextului de schimbare al comportamentului violent la cel non-violent pentru agresorii familiari.

Acest program a fost adaptat la contextul Republicii Moldova în baza Modelului DULUTH „*Crearea unui proces de schimbare pentru bărbați care maltratează*” și vine să ajute consilierul de probațiune cu un cadrul conceptual și tehnici care să-i ghideze în activitatea de comunicare pentru un impact comportamental în rîndul celor care comit abuzuri în familie.

Programul de consiliere a agresorilor familiari are drept *obiectiv strategic* general să asigure protecția și siguranța femeilor și copiilor, maximalizarea procesului de comunicare pentru un impact comportamental pentru bărbați, obținerea unei responsabilizări mai mari din partea persoanelor abuzive și ratelor mai scăzute de recidivism.

Scopul programului este de a oferi posibilitatea pentru persoanele care comit abuzuri față de alți membri ai familiei, să beneficieze de servicii care să-i ajute să adopte și să mențină un model de comunicare în contextul relațiilor familiale, cu impact comportamental nonviolent.

Grupul țintă: persoane adulte, care au comis infracțiuni cu caracter violent. Persoanele bolnave psihic și cele dependente de droguri sau de alcool nu pot fi incluse în program.

Etapele de intervenție:

Etapă de lucru la nivel individual reprezintă prima treaptă de intervenție, unde consilierea se desfășoară între beneficiar și consilier. Consilierul trebuie să manifeste o atitudine nondiscriminatorie, binevoitoare, să fie pregătit pentru a ajuta și să cunoască să folosească cât mai eficient resursele personale ale beneficiarului.

Scopul acestei etape: Cunoașterea beneficiarului – tipul de personalitate, trăsăturile de caracter, valorile și credințele personale, punctele forte și cele slabe.

La etapa de intervenție se vor demara 5 ședințe:

1. Stabilirea contactului;
2. Dezvoltarea motivației de a participa la program;
3. Evaluarea beneficiarului;
4. Prezentarea rezultatelor;
5. Pregătirea pentru lucrul în grup.

Etapă de lucru în grup reprezintă intervenția propriu-zisă.

Scopul etapei de intervenție în grup – formarea deprinderilor și abilităților necesare beneficiarului de a relaționa nonviolent în familie.

La etapa de lucru în grup se vor desfășura 30 de ședințe a câte 2-2.5 ore

3.3 Programe de intervenție psihoeducativă pentru consumatori de substanțe

Informațiile statistice referitoare la consumul de droguri relevă faptul că cele mai afectate sunt persoanele cuprinse în intervalul de vîrstă 16-25 ani (adolescenți, preadolescenți și tineri).

Consumul de substanțe a devenit una din cele mai acute probleme ale societății contemporane.

Experiențele de LIMITĂ, situate la granița celor acceptate de societate, sunt foarte tentate pentru tineri, deoarece îi ajută să-și testeze mai bine limitele și posibilităților.

Dorința de afirmare, teribilismul specific vîrstei, imitația curiozitate nevoia de apartenență la un grup sunt doar cîteva din cauzele care conduc la consumul de substanțe.

Astfel, pentru a asista subiecții probațiunii ce au probleme legate de consumul de substanțe organele de probațiune au implementat următoarele programe probaționale:

I. Programul de reducere a abuzului de substanțe (PRAS)

Programul de reducere a abuzului de substanțe (PRAS), este implementat la nivel național prin Ordinul INP nr. 116 din 04.07.2017.

Programul a fost elaborat în Norvegia și este *individual* de terapie cognitiv-comportamentală, ce contribuie la schimbare în procesul de reabilitare a persoanelor care fac abuz de substanțe.

Scopul programului este de a facilita procesul de schimbare, construind încrederea în capacitatea persoanei de a fi stăpîn pe propria viață și motivînd-o să își schimbe obișnuința, de a face abuz de substanțe.

Obiectivele PRAS:

- a oferi persoanei experiența de a fi auzită, înțeleasă și respectată;
- a face să reflecte asupra situației sale și asupra abuzului de substanțe;
- a reduce și preveni alte posibile episoade de abuz de substanțe;
- a facilita lucrul și măsurile ulterioare orientate spre schimbare.

Grupul țintă persoanele (minori, adulți), care au recunoscut că consumă substanțe (alcool și droguri), preparate anestezice, hormonale sau alte substanțe chimice, care nu sunt prescrise în mod legal.

Structura programului: *presesiunea, trei sesiuni de bază și una sau mai multe sesiuni adăugătoare.*

Fiecare sesiune poate dura aproximativ 45 de minute, însă este recomandabil să existe la dispoziție 60 de minute în caz de necesitate. Sesiunile pot fi desfășurate *săptămînal* dacă este posibil.

Presesiunea reprezintă o scurtă conversație de informare și cartografiere, pentru a determina dacă PRAS urmează a fi implementat. Dacă în urma presesiunii s-a stabilit că PRAS va fi inițiat, atunci vor fi desfășurate Sesiunile 1, 2 și 3.

În cadrul *Sesiunii 1*, consilierul de probațiune împreună cu persoana în cauză discută o situație în care persoana a utilizat substanțe, aplicînd metodologia de creștere a autoeficacității. Scopul este de a înțelege cauzele care provoacă și mențin utilizarea substanțelor.

În *Sesiunea 2* este explorată de o manieră mai generală atitudinea persoanei față de schimbare. Tot aici se discută și despre resursele personale și strategiile pentru posibila schimbare.

În cadrul *Sesiunii 3* se utilizează metodologia de creștere a autoeficacității și este analizată o situație în care persoana ar fi putut utiliza substanțe însă a ales să se abțină. Faptul că este scos în evidență un episod în care persoana a reușit să câștige controlul asupra situației și a întreprins acțiunile adecvate, ajută la fortificarea acestei experiențe de stăpânire a situației.

După finalizarea acestei serii de sesiuni de bază, urmează a fi realizată una sau mai multe sesiuni adăugătoare. Scopul acestora este de a aborda problemele și provocările actuale care au fost scoase la iveală pe parcursul sesiunilor de bază.

Sesiunile adăugătoare pot fi desfășurate ca "sesiuni triumphi", unde pot fi invitate și alte persoane de contact sau colaboratori.

Condiția de bază pentru toate sesiunile este înțelegerea comună a faptului că schimbarea are loc într-un proces care nu este condus de consilier, ci de însăși persoana vizată. Această înțelegere este compatibilă cu metodologia sesiunii.

II. Program de reabilitare „Drink & Drive”

Programul „Drink & Drive” Moldova - program specific de reabilitare a persoanelor condamnate pentru infracțiuni săvârșite pe fondul conducerii autovehiculelor sub influența băuturilor alcoolice și are drept scop prevenirea recidivei.

Obiectivul principal al unui program de reabilitare este de a reduce rata de recidivă a conducerii sub influența alcoolului și majorarea siguranței în trafic. Fenomenul de conducere sub influența alcoolului este o problemă majoră în Republica Moldova și cu implementarea programului Drink & Drive contribuim la reducerea acestei probleme.

Programul Drink & Drive va fi implementat într-un cadru judiciar de către consilierii de probațiune care au fost instruiți în calitate de formatori.

Grupul țintă: participanții sunt bărbați și femei care au fost arestați pentru conducere sub influența alcoolului. Pe lângă participarea la program acestora li se aplică, de asemenea, sancțiuni judiciare, cum ar fi amenzi și/sau suspendarea permisului de conducere.

Acest program le oferă posibilitatea să-și îmbunătățească atitudinea față de comportamentul în condiții de siguranță în trafic și să-și îmbunătățească intenția lor de comportament. În special, programul se concentrează pe majorarea gradului de conștientizare și înțelegere a comportamentului lipsit de siguranță în trafic, consolidarea cunoștințelor și elaborarea strategiilor și dezvoltarea abilităților pentru prevenirea conducerii sub influența alcoolului.

Structura programului de reabilitare: 8 sesiuni a câte 90 minute.

Scopul fiecărei sesiuni în parte este de a sensibiliza beneficiarii acestuia asupra riscurilor condusului în stare de ebrietate, efectele nocive ale alcoolului, dezvoltarea abilităților sociale și a valorilor social umane.

3.4 Program de intervenție pentru pregătire către liberare a condamnaților

Programul de pregătire pentru liberare a persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate se derulează în grup.

Se adresează deținuților care se află în ultimul an de executare a pedepsei și doresc să capete informație, să învețe și să dezvolte abilități care să îi ajute să-și desfășoare viața fără să repete infracțiunea sau inacțiunile pentru care au fost condamnați, cu alte cuvinte, doresc să-și desfășoare viața într-un mod prosocial și să se reintegreze în societate.

Programul oferă baza unui proces de educație pentru viață a adulților cu comportamente antisociale ce au fost stabilite printr-o sentință.

Principiul pe care se bazează programul este principiul continuității

Structura programului: Programul are *trei module* obligatorii:

- învățarea modului prosocial de rezolvare de probleme;
- pregătirea Planului de prevenire a recidivei;
- prevenirea recidivei.

Obiectivul general: participanții să deprindă abilități de rezolvare de probleme care să-i ajute în reinsertia lor socială post-detenție.

Grupul țintă: la acest program pot participa deținuții care execută ultimul an de pedeapsă și/sau sunt în perioada de 12 luni înainte de discutarea de Comisia de liberare condiționată.

Cel mai important criteriu este ca ei să dorească să participe.

Dimensiunea recomandată a grupului este de maxim 10 participanți.

Programul este derulat în „perechi”: consilierul de probațiune cu asistentul social/psihologul din cadrul penitenciarului.

CAPITOLUL IV. Formarea și valorificarea parteneriatelor locale în organizarea programelor probaționale

Modalitatea de implicare a specialiștilor în derularea programelor probaționale, este corelată cu specificul intervenției, probleme beneficiarului, particularitățile fiziologice și psihologice ale subiectului probațiunii.

Constituind aria parteneriatelor ce acordă servicii de asistență a subiecților probațiunii ținem cont de:

- competența și resursele ample, inclusiv, dacă e cazul, capacitatea de conducere;
- accesul la informație;
- caracterul acceptabil/legitim pentru realizarea obiectivelor;
- pregătirea lor de a colabora în baza unui echilibru adecvat al puterii economice sau organizatorice și de expertiză între parteneri;
- un echilibru adecvat între independență și implicare, în lumea politică sau în sectorul privat;
- coincidența scopurilor parteneriatelor cu responsabilitățile existente;
- dispunerea de motivare profesională suficientă sau personală de asumare a responsabilității;
- potențialul lor de a explora noi metode de activitate atât în faza inițială, cât și pe parcursul existenței parteneriatului.

În activitatea de derulare a programelor probaționale un element important este ***referirea subiectului probațiunii către serviciile specializate în programe***.

Consilierul de probațiune este cel care decide tipul de program și redirecționează subiectul probațiunii spre organizațiile guvernamentale și non-guvernamentale.

Ulterior, trebuie de determinat dacă există o instituție care poate să-și asume responsabilitatea sau este nevoie de o nouă agenție sau este nevoie de un nou parteneriat. Existența mai multor parteneriate în același domeniu trebuie examinat cu prudență, astfel încât responsabilitățile partenerilor să nu se suprapună

Relațiile de parteneriat au ca obiectiv prevenirea recidivei de infracțiune, și reintegrarea în comunitate a subiecților probațiunii.

Întru demararea programelor probaționale, organele de probațiune va eficientiza parteneriatele atât locale cât și naționale.

Partenerii ai organelor de probațiune în derularea programelor pot fi:

- Direcția de sănătate publică;
- Organizații nonguvernamentale;
- Administrația publică locală;
- Direcția de învățământ;
- Serviciul asistență psihopedagogică;
- Direcția asistență socială și protecția familiei;
- Biserici, alte organizații religioase, de caritate;
- Instituții de învățământ;
- Instituții private și agenți economici și chiar persoane individuale;
- Cabinete de consiliere a familiei;
- Psihologi privați.

BIBLIOGRAFIE

1. Cebotari S., Oancea G., Program de diminuare a agresivității. Chișinău, 2016.
2. Săsărman M., Chișcu A., Manual de intervenție pentru reducerea comportamentelor pre-delicvenționale și infracționale ale copiilor și adolescenților aflați la risc. Chișinău, 2016.
3. Săsărman M., Preda R., Ghid de lucru cu persoanele care execută o pedeapsă privativă de libertate. Chișinău, 2016.
4. Martinsen T., coord., Programul de reducere a abuzului de substanțe. Norvegia 2016.
5. Manualul formatorului, Program de reabilitare „Drink and Drive”, Cartea Juridică, Chișinău, 2017.
6. Bodrug-Lungu V., coord. Manual de instruire a specialiștilor în lucrul cu agresorii familiari. Chișinău, 2017.
7. Manualul formatorului, Motivația spre schimbare. Ventspils, 2007/2008.
8. Metodologie privind asistența psihosocială la etapa presentințială. Chișinău. 2016.
9. Ekman P. Emoții date pe față. București: Trei, 2012. 352 p.
10. Reber, A. S. Dictionary of Psychology. London: Penguin Books, 1985
11. Șchiopu, U. (coord), Dictionar de psihologie, București: Editura Babel, 1997, 721 p.
12. Racu Iu., Munteanu E. Stările depresive la adolescenți. In: Diminuarea violenței în sistemul educațional: probleme și perspective de soluționare: materialele conf. șt. intern. (2012; Chișinău). Ch.: Garomont-Studio, 2012, p.376-383.
13. Фрейд З. Психология «Я» и защитные механизмы. Москва: Наука, 1993.
14. Legea cu privire la probațiune nr. 8 din 14.02.2008
15. Codul Penal al Republicii Moldova.

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

ORDIN
ПРИКАЗ
mun. Chișinău

"15" noiembrie 2016

Nr. 238

**Cu privire la Implementarea
la nivel național a programului
de asistență psihosocială la etapa prezentințială**

Întru executarea anexei nr. 2 al ordinul Ministrului Justiției nr. 560 din 31.12.2008, cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor liberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului prezentințial de evaluare a personalității, în scopul respectării regulilor privind modul de acordare a asistenței psihosociale la etapa prezentințială, în temeiul art. 8, alin. (4) și art. 13, alin. (2), lit. e) din Legea nr. 8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune, punctului 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organului de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10 septembrie 2010,

ORDON:

1. Șefii birourilor de probațiune, după înregistrarea demersului de întocmire a referatului de evaluare psihosocială a personalității bănuțului/invinuțului/inculpatului, **sunt responsabili** de elaborarea dosarului personal (conform anexei nr. 1) și de asigurarea efectuării înregistrărilor în Registrul de evidență a activităților de acordare a asistenței psihosociale la etapa prezentințială (conform anexei nr. 2).
2. Asistența psihosocială se va acorda doar la solicitarea în scris a subiectului de probațiune în cazul minorului (conform anexei nr. 3), în cazul adultului (conform anexei nr. 4).
3. Șefii birourilor de probațiune, trimestrial, vor prezenta date statistice privind asistență psihosocială la etapa prezentințială Direcției activitate analitică și relații externe (în conformitate cu ordinul nr. 67 din 18.03.2016 cu privire la aprobarea indicatorilor pentru raportarea trimestrială).
4. Ordinul nr. 167 din 30 decembrie 2013 „Cu privire la monitorizarea implementării Proiectului-pilot privind asistență psihosocială la etapa prezentințială” se abrogă.
5. Prezentul ordin se va aduce la cunoștința persoanelor cointerestate.

Director interimar

Vladimir POPA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

ORDIN
ПРИКАЗ
mun. Chișinău

„04” iulie 2017

Nr. 116

**Cu privire la Implementarea
la nivel național a Programului
de reducere a abuzului de substanțe**

În scopul realizării Planului de acțiuni al Inspectoratului Național de Probațiune pentru anul 2017, obiectivul nr. 2 „Asigurarea continuității procesului de probațiune individualizat, începând cu etapa prezentențială și terminând cu serviciile de asistență postdetenție”, acțiunea 2.2. „Dezvoltarea programelor probaționale”, subacțiunea 2.2.1. „Identificarea necesităților de implementare a programelor”, în temeiul pct. 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10 septembrie 2010 și conform raportului dlui Golubțov Ion, șef al Direcției monitorizare activității de probațiune, din 03 iulie 2017,

ORDON:

1. Se aprobă „Programul de reducere a abuzului de substanțe” (se anexează).
2. Șefii birourilor de probațiune se numesc responsabili de asigurarea implementării „Programul de reducere a abuzului de substanțe” la nivel național.
3. Șefii birourilor de probațiune, trimestrial, vor prezenta date statistice privind implementarea programului sus menționat la nivel național Direcției activitate analitică și relații externe.
4. Monitorizarea procesului de implementare a programului probațional la nivel național se pune în seama doamnei Juvală Ala, șef al Serviciului probațiune juvenilă și presetențială.
5. Controlul executării prezentului ordin se pune în seama domnului Ion Golubțov, șef al Direcției monitorizarea activității de probațiune.
6. Prezentul ordin se aduce la cunoștința persoanelor vizate.

Director interimar

Vladimir POPA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

ORDIN
ПРИКАЗ
mun. Chișinău

„04” iulie 2017

Nr. 115

**Cu privire la Implementarea
la nivel național a Programului
probațional de diminuare a agresivității**

În scopul realizării Planului de acțiuni al Inspectoratului Național de Probațiune pentru anul 2017, obiectivul nr. 2 „Asigurarea continuității procesului de probațiune individualizat, începând cu etapa prezentențială și terminând cu serviciile de asistență postdetenție”, acțiunea 2.2. „Dezvoltarea programelor probaționale”, subacțiunea 2.2.1. „Identificarea necesităților de implementare a programelor”, în temeiul pct. 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10 septembrie 2010 și conform raportului dlui Golubțov Ion, șef al Direcției monitorizare activității de probațiune, din 03 iulie 2017,

ORDON:

1. Se aprobă „**Programul probațional de diminuare a agresivității**” (se anexează).
2. Șefii birourilor de probațiune se numesc responsabili de asigurarea implementării „**Programului probațional de diminuare a agresivității**” la nivel național.
3. Șefii birourilor de probațiune, trimestrial, vor prezenta date statistice privind implementarea programului sus menționat la nivel național Direcției activitate analitică și relații externe.
4. Monitorizarea procesului de implementare a programului probațional la nivel național se pune în seama doamnei Juvală Ala, șef al Serviciului probațiune juvenilă și presetențială.
5. Controlul executării prezentului ordin se pune în seama domnului Ion Golubțov, șef al Direcției monitorizarea activității de probațiune.
6. Prezentul ordin se aduce la cunoștința persoanelor vizate.

Director interimar

Vladimir POPA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

ORDIN
ПРИКАЗ
mun. Chișinău

„26” iunie 2017

Nr. 113

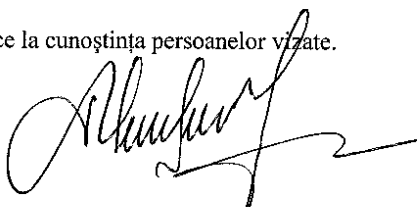
***Cu privire la Implementarea
la nivel național a Programului
de pregătire pentru liberare a
persoanelor care execută o
pedeapsă privativă de libertate***

Întru executarea acțiunii din pct. 2.2., subpct. 2.2.1. din Planul de Acțiuni al Direcției monitorizare a activității de probațiune „Identificarea necesităților de implementare a programelor probaționale”, în temeiul pct. 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10 septembrie 2010 și conform raportului dlui Golubțov Ion, șef al Direcției monitorizare activității de probațiune,

ORDON:

1. Se aprobă „Programul de pregătire pentru liberare a persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate” (se anexează).
2. Șefii birourilor de probațiune se numesc responsabili de asigurarea implementării „Programul de pregătire pentru liberare a persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate” la nivel național, după cum urmează:
  - modulul I și II se va implementa în cadrul instituțiilor penitenciare din raza de activitate a birourilor de probațiune;
  - modulul III se va implementa în toate birourile de probațiune.
3. Șefii birourilor de probațiune, trimestrial, vor prezenta date statistice privind implementarea programului sus menționat la nivel național Direcției activitate analitică și relații externe.
4. Monitorizarea procesului de implementare a programului probațional la nivel național se pune în seama domnului Pleșca Mihail, șef al Serviciului resocializare.
5. Controlul executării prezentului ordin se pune în seama domnului Ion Golubțov, șef al Direcției monitorizare activității de probațiune.
6. Prezentul ordin se aduce la cunoștința persoanelor vizate.

Șef adjunct

 Sergiu MĂRGĂRINT

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

ORDIN
ПРИКАЗ
mun. Chișinău

„04” octombrie 2017

Nr. 145

**Cu privire la implementarea
programului probațional la nivel național**

În scopul implementării acțiunii 2.2 „Dezvoltarea programelor probaționale” din Planul de acțiuni al Inspectoratului Național de Probațiune pentru anul 2017, în temeiul pct. 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10 septembrie 2010,

ORDON:

1. Implementarea, la nivel național, de către consilieri de probațiune a tuturor birourilor de probațiune *„Programului pentru reducerea comportamentelor pre-delincvenționale și infracționale ale copiilor și adolescenților aflați la risc” începând cu 16 octombrie 2017.*
2. Consilierii de probațiune instruiți în conformitate cu ordinele nr. 121 din 19.05.2016 și nr. 123 din 3 august 2017 cu privire la delegare, sunt responsabili de selectarea minorilor la nivel regional și pilotarea *„Programului pentru reducerea comportamentelor pre-delincvenționale și infracționale ale copiilor și adolescenților aflați la risc”.*
3. Responsabili de organizarea și derularea programului probațional se desemnează șefii birourilor de probațiune.
4. Responsabil de implementarea programului probațional se desemnează dna Ala Juvală, șef al Serviciului probațiune juvenilă și presentențială.
5. Monitorizarea procesului de implementare a programului probațional se pune în seama dlui Ion Golubțov, șef al Direcției monitorizarea activității de probațiune.
6. Prezentul ordin se aduce la cunoștința tuturor birourilor de probațiune.

Director interimar

Ghenadie CEBAN

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

ORDIN
ПРИКАЗ
mun. Chișinău

„20” decembrie 2017

Nr. 260

**Cu privire la implementarea programului
probațional „Motivația spre schimbare”
la nivel național**

În scopul implementării acțiunii 2.2 „Dezvoltarea programelor probaționale” din Planul de acțiuni al Inspectoratului Național de Probațiune pentru anul 2017, în temeiul pct. 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10 septembrie 2010,

ORDON:

1. Implementarea, la nivel național, de către consilieri de probațiune a tuturor birourilor de probațiune programului probațional „*Motivația spre schimbare*” începând cu 2 ianuarie 2018.
2. Responsabili de organizarea și derularea programului probațional se desemnează șefii birourilor de probațiune.
3. Responsabil de implementarea programului probațional se desemnează dna Ala Juvală, specialist principal al Direcției probațiune.
4. Monitorizarea procesului de implementare a programului probațional se pune în seama dnei Alla Sorocean, șef interimar al Direcției probațiune.
5. Prezentul ordin se aduce la cunoștința tuturor birourilor de probațiune.

Director adjunct

Ghenadie CEBAN

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

INSPECTORATUL NAȚIONAL
DE PROBAȚIUNE

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИНСПЕКЦИЯ
ПО ПРОБАЦИИ

DISPOZIȚIE
РАСПОРЯЖЕНИЕ
mun. Chișinău

„07” *noiembrie* 2017

Nr. *52*

**Cu privire la evidența subiecților
probațiunii implicați în programe probaționale
în cadrul birourilor de probațiune**

În scopul evidenței subiecților probațiunii implicați în programe probaționale în cadrul Birourilor de probațiune, în temeiul pct. 13 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827, din 10 septembrie 2010 și conform raportului dlui Valeriu Melinte, șef adjunct interimar al Direcției monitorizare a activității de probațiune din 01.11.2017

DISPUN:

1. Șefii Birourilor de probațiune se obligă să întocmescă registrul de evidență a subiecților probațiunii, a mapei de evidență a programelor probaționale și a certificatelor ce confirmă participarea subiectului probațiunii la program probațional, conform modelului anexat (anexa 1,2,3);
2. Șefii birourilor de probațiune, lunar, până la data de 5, vor prezenta raport privind derularea programelor în cadrul birourilor de probațiune în luna precedentă (conform anexei 4).
  - Raportul privind derularea programelor în cadrul birourilor de probațiune la *adulți* se va expedia în format electronic la adresa spsp@probațiune.gov.md;
  - Raportul privind derularea programului Drink&Drive în cadrul Birourilor de probațiune se va expedia în format electronic la adresa nonprevativ@probațiune.gov.md;
  - Raport privind derularea programelor în cadrul birourilor de probațiune la *minori* se va expedia în format electronic la adresa minori@probațiune.gov.md;
3. Responsabili pentru executarea prezentei dispoziții sunt șefii subdiviziunilor teritoriale.
4. Responsabili de stocarea, analiza și generalizarea rapoartelor lunare sunt specialiștii Direcției monitorizarea activității de probațiune.
5. Controlul executării prezentei dispoziții se pune pe seama domnului Valeriu Melinte, șef adjunct interimar al Direcției monitorizare a activității de probațiune.
6. *Se abrogă* - Dispoziția nr. 28 din 07.08.2017 „Cu privire la evidența subiecților probațiunii implicați în programe probaționale în cadrul birourilor de probațiune” și Circulara nr. 02/02/312 din 21.07.2017.
7. Prezenta dispoziție se aduce la cunoștința persoanelor vizate

Director interimar

Ghenadie CEBAN